

## Сорау алганчы Сезгә нинди хокуклар турында белдерү ясарга тиешләр?

### 1. Сорау алу дәверендә адвокат белән яшерен консультациягә һәм аның ярдәменә хокук

#### А. Адвокат

- Сез үзегез сайлаган адвокат чакырырга хокуклы.
- Әгәр Сезнең адвокатыгыз булмаса, яки аның килергә мөмкинлеген булмаса, сез дежур адвокат сорап алырга хокуклы.
- Сезнең яктан билгеленгән хокукый шартлар саклану очрагында бу хокукый ярдәм тулысынча яки өлешчә бушлай була. Сез бу шартларны формалаштырган форманы соратып ала аласыз.

#### В. Алдан үткөрелгән конфиденциаль консультация

- Киләсе сорау алуга кадәр һәм Адвокатлар Берләшмәсенең дежур адвокаты белән сөйләшкәннән соң 2 сәгать дәвамында сезнең үзегезнең адвокатыгыз белән 30 минутлык конфиденциаль консультациягә хокукыгыз бар, бу вакыт читләшү буларак сорау алуы тарафыннан озайтылырга мөмкин.
- Бу консультация телефон аша яки сорау алу урынында үткөрелә ала.

#### С. Сорау алу дәверендә ярдәм

- Сорау алу вакытында Сез адвокатыгыз ярдәмен куллана аласыз. Сорау алу Сезнең адвокатсыз башлана алмый.
- Сезнең адвокатыгыз тәэмин итеп торачак:
  - Сезнең тынлык саклау хокукын һәм сезнең үз-үзегезгә каршы таныклама бирмәү хокукын тәртиптә саклауны;
  - Сорау алу дәверендә Сезнең белән тиешле дәрәжәдә әңгәмә кору, һәм шулай ук сезгә карата мәжбүр итүләрне яки хокуксыз басым ясауны булдырмауны;
  - Сезнең үзегезнең хокукларыгыз турында белүне, һәм шулай ук, сорау алу законлы рәвештә үткөрелүне.

Сезнең адвокатның бу сорау буенча нинди дә булса ачыкламалары булса, ул аларны шунда ук протоколга кертә ала.

Сезнең адвокат төгәл запрос ясарга мөмкин яки төгәл кешедән сорау алуны таләп итергә мөмкин. Ул бирелгән сорауларга аңлатма бирелүне сорарга мөмкин. Ул тикшерүгә һәм сорау алуга карата ачыкламалар бирергә мөмкин. Аның Сезнең өчен җавап бирергә һәм сорау алуга каршы төшәргә хокукы юк.

- Сез яки сезнең адвокатыгыз өстәмә конфиденциаль консультация үткөрү өчен сорау алуны бары бер тапкыр туктатып тора аласыз.

Аналогик рәвештә, сорау алу дәверендә төрле яңа фактлар килеп чыкса, сезнең үзегезнең адвокатыгыз белән өстәмә конфиденциаль консультация үткөрергә хакыгыз бар. Ул 15 минуттан артык булырга тиеш түгел.

## D. Мин бу хокуктан баш тарта аламмы?

Сез адвокатыгыз белән консультация үткәрдән яки аннан ярдәм сораудан баш тарта аласыз.

Сез бу хокуктан ирекле рәвештә һәм житди уйланулардан соң баш тарта аласыз, әгәр:

- Сез балигь яшькә житкән булсагыз;
- әгәр бу очракка сезнең имзаланган һәм дата куелган документыгыз бар;
- мөмкинлек булса, сорау алу языла ала. Сез моның турында адвокатыгыз белән фикер алыша аласыз.

Бу очракта сез Адвокатлар Берләшмәсенең дежур адвокаты белән телефон аша сөйләшә аласыз.

## E. Чыгарма

Махсус шартларны күзаллап яки ышандырырлык сәбәпләр аркасында Генераль Прокурор яки суд тикшерүчесе Сезгә алдан үткәрелә торган конфиденциаль консультациягә яки сорау алу вакытында адвокат ярдәменә хокукыгызны бирмәскә мөмкин. Ул бу карарны дәлилләргә тиеш.

## 2. Фактлар турында кыскача мәгълүматлар

- Сезнең үзегездән сорау алыначак фактлар турында кыскача мәгълүмат алуға хокукыгыз бар.

## 3. Эндәшмәү хокукы

- Беринди шартта да сез үзегезгә каршы таныклама бирергә тиеш түгел.
- Сезнең кемлегегезне билгеләгәннән соң сезнең белдерү ясарга яки сорауларга җавап бирергә яки тынлык сакларга хокукыгыз бар.

## 4. Кемгә дә булса үзегезнең кулга алынуыгыз турында хәбәр итү хокукы

Сезнең үзегезне кулга алу турында өченче як шөхәсенә хәбәр итү мөмкинлегә хокукы бар.

Шулай да, Генераль Прокурор яки суд тикшерүчесе сорау нигезендә моны эшләүне берникадәр вакытка күчерә алалар, тикшерү эшенең намуслы үткәрелүне тәэмин итә алырлык срокка.

## 5. Медицина ярдәме

- Кирәге чыккан очракта Сезнең бушлай медицина ярдәменә хокукыгыз бар.
- Шулай ук Сез үзегез сайлаган табиптан сезне карап чыгуны сорый аласыз. Бу тикшерү сезнең хисаптан үткәреләчәк.

## 6. Тәржемәче ярдәме һәм тәржемә итү хокукы

- Әгәр сез аңламыйсыз яки бу телдә сөйләшмисез, яки сезнең ишетү яки сөйләм кыенлыклары булса, һәм сезнең адвокат аңламаса һәм сезнең телдә сөйләшмәсә, сезнең үзегезнең адвокатыгыз белән конфиденциаль консультация дәвамында һәм сорау алу вакытында даими тәржемәче кулланырга хокукыгыз бар. Бу ярдәм бушлай тәэмин ителә.
- Әгәр Сез суд процессы телен аңламасагыз, Сез кулга алу ордерының, повестка, суд карарының өлешләрен Сез аңлаган телгә тәржемә ителуенә хокукыгыз бар. Бу тәржемә бушлай бирелә.
- Сезгә шулай ук үзегезнең белдерүләренә сезнең туган телегездә язу мөмкинлегә бирелә ала.

## Сорау алу вакытында Сездең нинди өстәмә хокукларыгыз бар?

### 7. Сорау алу вакытындагы өстәмә хокуклар

Сорау алуға кадәр Сездә беркадәр мәғлүмәт белән тәэмин ителергә тиеш. Фактлар турында қыскача мәғлүмәткә һәм тынлык саклау хокуқына өстәп, Сездегә әйтеләчәк:

- Сездә бөтен бирелгән сорауларның һәм Сездә биргән җавапларның алар әйтелгән рәвештә теркәлеп баруларын таләп итә аласыз;
- Сездең язмача гариза язарга яки тыңлау үткөрүләрен сорарга хокуқыгыз бар;
- Сездең белдерүләре тиешле дәлил итеп кулланыла алалар.
- Сорау алу дәверендә Сездә үзегезнең карамакта булган төрле документлар куллана аласыз, бары Сездә моны эшли алырсыз, сорау алу кичектерелмәгән булса гына. Сорау алу дәверендә яки ул узганнан соң Сездә бу документларны язма протоколга теркәлүне яки суд сәркәтибә белән тугыртуларын сорый аласыз.

### 8. Сорау алуны язмага төшерү

- Мөмкинлек булса, тикшерү буенча сорау алу артыннан күзәтү өчен, сорау алуны язмага төшерә алалар.
- Моңы сорау алучы, Генераль Прокурор һәм суд тикшерүчесе хәл итәләр.

### 9. Сорау алуның ахырында

Сорау алу тәмамланганнан соң Сездегә укыр өчен сорау алуның язмасын бирәчәкләр. Шулай ук Сездә аны Сездең өчен укуларын сората аласыз. Сездән үзегез ясаган белдерүләргә ниндә дә булса үзгәртүләргә яки аңлатмаларны кертергә теләгегез булу турында сораулар

## Сезне нинди вакытка кулга алырга мөмкиннәр?

### 1. 48 сәгать, гадәттә

Сез күп дигәндә 48 сәгатькә кулга алына аласыз.

### 2. Суд тикшерүчесе

- 48 сәгать эчендә суд тикшерүчесе Сезне яки иреkkә чыгара, яки төрмәгә яба. Тикшерүченең сезне тоткарлау һәм кулга алу өчен ордер бирү сорауы буенча карар кабул итәргә хокукы бар.
- Суд тикшерүчесе Сездән иң элек бу сорау буенча сорау алырга бурычлы. Бу эшне тыңлау дәвамында Сезнең шулай ук адвокат ярдәменә хокукыгыз бар. Суд тикшерүчесе кулга алу ордерын бирү мөмкинлеге турында карар кабул иткәндә Сезнең аңлатмалары яки Сезнең адвокатыгызның аңлатмаларын тыңлап чыгарга тиеш.

Сез бу хокуктан баш тарта алмыйсыз, әгәр Сез балигъ яшькә житмәгән булсагыз.

- Әгәр суд тикшерүчесе кулга алу ордерын бирсә, сезнең түбәндәге хокукларыгыз булачак:
  - Сез адвокатыгыз белән ирекле рәвештә аралаша аласыз.
  - Сез ордерны чыгарган вакыттан алып 5 көн эчендә суд каршына ябык утырышка килергә тиеш. Сез арест һәм кулга алу белән риза булмыйча жалоба бирә аласыз.

- Сез үзегезнең эшегез буенча документларны тыңлауга кадәр бер көн калгач ябык утырышта карап чыга аласыз.
- Әгәр Сезгә кулга алу ордерының телдән тәржемәсен тәкъдим итмәсәләр, Сез суд эшенең телен аңламасагыз, сезнең кулга алу ордерының өлешләренең тәржемәсен (язма) сорау хокукыгыз бар. Бу тәржемә бушлай бирелә.
- Сезнең адвокатыгыз суд тикшерүченең ничек давам итүе турында өстәмә мәгълүматны Сезгә биреп торырга хокуклы.
- Әгәр Сездә Бельгия гражданлыгы булмаса, Сез үзегезнең кулга алынуыгыз турында консуллык вәкилләренә хәбәр итәргә хокуклы.

**Сезнең хокукларыгыз турындагы бу аңлатманы  
Сез саклый аласыз.**